

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-108М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
та самостійної роботи

з освітньої компоненти

«Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми»

для здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня,
галузь знань 08 – Право,
спеціальність 081 – Право
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною радою
з якості навчально-наукового інституту права
Протокол № 12 від 27.07.2022 р.

Рівне – 2022

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з освітньої компоненти «Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми» для здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня, галузь знань 08 – Право, спеціальність 081 – Право денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Цимбалюк В. І. – Рівне : НУВГП, 2022. – 22 с.

Укладач: Цимбалюк В. І., к.ю.н., професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Кафарський В. І., доктор юридичних наук, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Керівник освітньої програми:

Цимбалюк В. І. – к.ю.н., професор, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін, директор навчально-наукового інституту права НУВГП.

Зміст

Передмова	3
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА	3
1.1. Опис освітньої компоненти	3
1.2. Тематика практичних занять	4
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	5
1.4. Критерії та шкала оцінювання	5
2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	18
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	18
5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	19

© Цимбалюк В. І., 2022
© НУВГП, 2022

Передмова

Шановні студенти!

Освітня компонента «Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми» є важливою для покращення фахової підготовки дослідника та практика-юриста та сприятиме формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача третього освітньо-наукового рівня. Саме теоретичне підґрунтя кримінально-правової та кримінально-процесуальної доктрини є важливим чинником як для проведення актуальних наукових досліджень, дозволить визначити та проаналізувати сучасний стан, проблемні питання та прогалини законодавства. Також освітня компонента «Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми» важлива для майбутньої практичної діяльності, адже здобуті знання є запорукою підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері права кримінального права та кримінального процесу. Пропоновані методичні вказівки допоможуть зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета освітньої компоненти «Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми» підготовка висококваліфікованого фахівця у сфері кримінального права та процесу, здатного до самостійної критичної та аргументованої науково-дослідницької, науково-організаційної, інноваційної діяльності в галузі кримінального права та процесу, набуття ним практичних навичок реалізації положень кримінального та кримінального процесуального права, сприяння формуванню професійної правничої правосвідомості та культури.

Завдання освітньої компоненти полягає у одержанні здобувачами теоретичних та практичних знань про актуальні питання та доктринальні проблеми кримінального права, зокрема щодо змін кримінально-правової політики, недоліків та прогалин кримінального законодавства, проблем, що виникають під час кваліфікації кримінальних правопорушень та кримінального процесу (актуальних питань реалізації засад кримінального провадження, деяких практичних аспектів проведення слідчих (розшукових) та негласних (слідчих) розшукових дій, забезпечення прав учасників кримінального провадження та ін.). Акцент робиться на критичному осмисленні та системному аналізі наукових праць дослідників у сфері кримінального права та процесу з метою вироблення та формування власної позиції щодо тих чи інших явищ та процесів кримінально-правової дійсності, а також на проблемних практичних аспектах, що виникають під час реалізації норм кримінального права та процесу.

Компетентності:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-наукової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ЗК2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.

ЗК4. Здатність виявляти, отримувати й аналізувати інформацію з різних джерел, організувати та керувати інформацією, презентувати результати своїх досліджень.

СК1. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

СК2. Здатність до комплексності проведення досліджень у галузі права.

СК8. Здатність кваліфіковано застосовувати нормативноправові акти при написанні експертних заявок, проектних заявок, проектів аргументаційної позиції суду, звернень, меморандумів, юридичних висновків в різних сферах практичної діяльності.

СК13. Здатність здійснювати професійну діяльність в установах, діяльність яких пов'язана з прогресивним розвитком українського законодавства; проводити глибокий історичний і правовий аналіз європейських та світових інтеграційних процесів, учасником яких є Україна.

СК15. Здатність демонструвати знання базових засад, сучасного стану, тенденцій розвитку наукових досягнень у різних галузях права.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

ПРН6. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей.

ПРН9. Аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами

ПРН10. Уміння аргументувати положення і висновки, до яких здобувач дійшов в процесі дослідження, з використанням широкого арсеналу моделей, правил і прийомів юридичного аргументування.

ПРН17. Використовувати практичний досвід прийняття виважених та обґрунтованих з точки зору доброчесності та права рішень як у стандартних, так й нестандартних ситуаціях.

ПРН19. Здатність збирати, аналізувати, систематизувати законодавство, що складає нормативну базу наукового дослідження, виявляти прогалини, суперечності та інші його недоліки, формулювати власні пропозиції, спрямовані на їх подолання.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1		
1.	Доктрина кримінального права: сучасний стан та напрямки розвитку	2
2	Актуальні питання системи джерел кримінального права	2
3	Проблемні аспекти диференціації кримінально-правової відповідальності. Склад кримінального правопорушення: окремі дискусійні питання.	2
4	Практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень	2
Модуль 2		
5	Актуальні проблеми реалізації засад кримінального процесу	
6	Актуальні питання доказування в кримінальному провадженні: теорія та практика	2
7	Проблемні питання проведення слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним законодавством України. Судовий розгляд в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції.	2
	Всього	14

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів освіти з освітньої компоненти проводиться у формах:

- усного опитування на практичних заняттях;
- оцінки за написання есе та участь в обговоренні проблемних питань;
- аналіз та складання правових документів;
- оцінка виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з освітньої компоненти «Кримінальне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силабусом освітньої компоненти;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 100 балів.

Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань;
- аналіз та складання правових документів;
- написання есе та тез.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача освіти не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Не зараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І. ДОКТРИНАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Змістовний модуль 1

Тема 1. Доктрина кримінального права: сучасний стан та напрямки розвитку

План заняття

1. Основні підходи до визначення поняття кримінально-правової доктрини та її значення для становлення та розвитку кримінального права. Філософське підґрунтя доктрини кримінального права.
2. Історичні аспекти становлення доктрини кримінального права в Україні. Видатні українські науковці теоретики та практики кримінального права та їх внесок у розвитку науки кримінального права.
3. Школи кримінального права та їх вплив на формування сучасної кримінально-правової доктрини. Класична школа кримінального права та її вчення. Антропологічна школа кримінального права: основні положення, представники. Соціологічна школа кримінального права: основи вчення.
4. Значення принципів кримінального права у кримінально-правовій доктрині.
5. Основні тенденції розвитку кримінально-правової доктрини. Аналіз перспективних тем для наукових досліджень.
6. Вплив доктрини кримінального права на законодавство про кримінальну відповідальність.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняття «доктрини кримінального права».
2. Який вплив на формування сучасної кримінально-правової доктрини мали школи кримінального права?
3. Яких поглядів в контексті кримінального права дотримувався Чезаре Ломброзо? Представником якої школи кримінального права він є?
4. Хто з філософів обґрунтовував розвиток кримінального права як точної (подібно до математики) науки? До якої школи кримінального права він належить.
5. Хто є основоположником соціологічної школи права?
6. На Вашу думку, яка із шкіл кримінального права мала найбільший вплив на його сучасну концепцію. Обґрунтуйте відповідь.
7. Чим наука кримінального права відрізняється від доктрини кримінального права. За якими критеріями можливо провести розмежування?
8. Чи належить доктрина кримінального права до джерел кримінального права? Відповідь обґрунтуйте.
9. Що розуміють під догмою права?
10. Які напрямки наукових досліджень в царині кримінального права виникли у зв'язку з його цифровізацією?
11. Які сучасні напрямки досліджень кримінально-правових інститутів Вам подобаються? Яке дослідження проводити Ви?

Практичні завдання:

Завдання 1

Заповніть таблицю:

Школа кримінального права	Представники	Основні положення

Завдання 2

Заповніть таблицю:

Критерії для порівняння	Наука кримінального права	Доктрина кримінального права

Завдання 3

Напишіть есе на тему «Як проявляється вплив доктрини кримінального права на кримінально-правове законодавство?». Вимоги до есе: науковий обсяг до однієї сторінки А 4, шрифтом 14 Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1. Форма викладу повинна бути вільною, структура може бути довільною, обов'язкова умова – наявність власної аргументованої позиції автора.

Завдання 4

Напишіть невелике за обсягом повідомлення (до однієї сторінки А 4, шрифтом 14 Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1) про когось з науковців теоретиків кримінального права. Проаналізуйте внесок цього науковця у розвиток науки кримінального права.

Література [основна: 3; допоміжна: 6, 7, 8, 19, 20, 21, 23]

Тема 2. Актуальні питання системи джерел кримінального права

План заняття

1. Система джерел кримінального права: сучасні підходи до розуміння.
2. Принцип монізму Кримінального кодексу України та наслідки його порушення.
3. Міжнародні договори в системі джерел кримінального права: загальна характеристика.
4. Європейська конвенція з прав людини та кримінальне право України. Співвідношення конвенційних понять у сфері кримінального права та кримінального законодавства України
5. Принципи кримінального права в системі його джерел: Nullum crimen sine lege. Nulla poena sine lege. Non bis in idem. Lex prospicit, non respicit та інші.
6. Судовий прецедент як джерело кримінального права.

Контрольні питання:

1. Які джерела кримінального права названі в Кримінальному кодексі України?

2. В яких джерелах, окрім Кримінального кодексу України містяться кримінально-правові норми?
3. Що означає принцип монізму Кримінального кодексу України?
4. Охарактеризуйте принцип nullum crimen sine lege в Європейській конвенції з прав людини та його співвідношення з нормами кримінального законодавства України.
5. Як в конвенційному сенсі тлумачиться поняття «злочин»? Як це співвідноситься з національним законодавством?
6. Що розуміють під «критеріями Енгеля» та яка їх суть?
7. Що Європейський суд з прав людини розглядає під правом на надію?
8. Яка роль судової практики в системі джерел кримінального права?
9. Яку загрозу несуть бланкетні диспозиції щодо правової визначеності понять? Які позиції Європейського суду з прав людини з цього питання Вам відомі?
10. Яке значення має стаття 7 Європейської Конвенції з прав людини?
11. Які рішення Європейського суду з прав людини за цією статтею Вам відомі? Яке значення в цьому контексті має справа «Коккінакіс проти Греції» 1993 року?

Практичні завдання:

Завдання 1

Назва принципу	Його відображення в кримінальному законодавстві

Завдання 2

Опишіть поняття «злочин» та «покарання» в розумінні Європейського суду з прав людини. Для підтвердження наведіть декілька прикладів рішень Європейського Суду з прав людини.

Завдання 3

Ознайомтесь з окремою думкою Судді Martens у справі «Коккінакіс проти Греції» та детально проаналізуйте аргументи автора. Яке значення цієї справи та окремої думки в розумінні кримінального закону?

Література [основна: 1, 3, 4, 5, 7; допоміжна: 2, 3, 6, 7, 8, 19, 20]

Тема 3. Проблемні аспекти диференціації кримінально-правової відповідальності. Склад кримінального правопорушення: окремі дискусійні питання.

План заняття

1. Поняття кримінальної відповідальності та її підстав.
2. Загальні засади диференціації кримінально-правової відповідальності та значення.
3. Диференціація кримінальної відповідальності у нормах Загальної частини кримінального права: кримінальна відповідальність неповнолітніх, інститут звільнення від кримінальної відповідальності, інститут звільнення від покарання та його відбування.
4. Проблемні аспекти співвідношення інституту звільнення від кримінальної відповідальності та презумпції невинуватості.
5. Диференціація кримінальної відповідальності в нормах Особливої частини кримінального права.
6. Конкуренція норм: поняття, види та основні правила вирішення.
7. Основні наукові підходи до визначення об'єкту кримінального правопорушення та їх практичне значення.

8. Склад кримінального правопорушення: аналіз формального, матеріального та формально-матеріального підходів до розуміння.
9. Склад кримінального правопорушення в діючому Кримінальному кодексі України та Проекті Кримінального кодексу України: порівняльні аспекти.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте основні теоретичні підходи до визначення підстав кримінальної відповідальності. Прихильником якої теорії є Ви. Відповідь обґрунтуйте.
2. Напишіть есе на тему «Чи є суперечність між презумпцією невинуватості та інститутом звільнення від кримінальної відповідальності?».
3. Що означає принцип “ultima ratio” і яке його значення в кримінальному праві та інституті звільнення від кримінальної відповідальності?
4. Обґрунтуйте основні положення щодо удосконалення якогось з інститутів кримінального права в межах теми та запропонуйте законодавчі зміни.
5. Які складнощі виникають при звільненні від відбування покарання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.
6. Ознайомтеся з рішенням Конституційного суду України від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021. Проаналізуйте його та випишіть основні аргументи суду.
7. Здійсніть узагальнення основних теоретико-правових підходів визначення об'єктів кримінального правопорушення. Який підхід підтримуєте Ви та чому?
8. Порівняйте основні положення про склад кримінального правопорушення в діючому кримінальному законодавстві та Проекті Кримінального кодексу України. Які відмінності Ви бачите? Які положення залишилися в проекті?
9. Яке Ваше ставлення до норм про склад кримінального правопорушення, що закріплені в Проекті Кримінального кодексу України?

Практичні завдання:

Завдання 1

Напишіть есе на тему «Чи є суперечність між презумпцією невинуватості та інститутом звільнення від кримінальної відповідальності?».

Завдання 2

Висловіть свою позицію щодо місця права на надію в системі кримінально-правових норм українського законодавства.

Для формування власної позиції ознайомтеся та проаналізуйте з наступними документами:

1. Рішення Конституційного суду України від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-21#Text>).
2. Ознайомтеся з рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Петухов проти України № 2» (Заява № 41216/13). (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d98#Text).
3. Ознайомтеся з положенням про порядок здійснення помилування, затвердженим Указом Президента України від 21 квітня 2015 року (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015#Text>).

Завдання 3

Порівняйте основні положення про склад кримінального правопорушення в діючому кримінальному законодавстві та Проекті КК України. Які відмінності Ви бачите? Які положення залишилися в проекті? Висловіть свою аргументовану позицію.

Література [основна: 1, 3, 12, 13, 14, 15, 22, 24, 27; допоміжна: 1, 6, 7, 8, 19, 20]

Тема 4. Практичні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень

План заняття

1. Проблемні аспекти співвідношення кримінальної відповідальності за колабораціонізм та інших кримінальних правопорушень.
2. Правова охорона життя та здоров'я людини. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я, їх співвідношення з суміжними кримінальними правопорушеннями. Стан душевного хвилювання: проблемні аспекти встановлення. Аналіз судової практики з питань кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я.
3. Кримінальні правопорушення проти власності: аналіз норм та практики кваліфікації.
4. Проблеми застосування кримінального законодавства, яке передбачає відповідальність за кримінальні правопорушення проти громадської безпеки та проти громадського порядку.
5. Кримінальні правопорушення проти миру і безпеки людства: проблеми законодавчого закріплення та практики.

Контрольні питання:

1. Які зміни були внесені до Кримінального кодексу України у зв'язку з військовою агресією Росії проти України? Які недоліки Ви помітили?
2. Що таке колабораціонізм в розуміння законодавця?
3. Як співвідноситься стаття 111-1 Кримінального кодексу України та стаття 436-2 Кримінального кодексу України? Проаналізуйте судову практику з цього питання.
4. Які проблемні аспекти співвідношення ст. 111-1 та 111-2 Кримінального кодексу України?
5. За якими критеріями відбувається відмежування умисного вбивства та тяжких тілесних ушкоджень, що потягнуло смерть потерпілого? Проаналізуйте судову практику з цього приводу.
6. Як співвідноситься склад кримінального правопорушення залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані?
7. За якими критеріями відмежовується насильницький грабіж та розбій?
8. З якого моменту є закінченими такі кримінальні правопорушення: крадіжка, грабіж, вимагання, розбій?
9. Як співвідноситься розбій та вимагання?
10. Яких змін зазнали кримінальні правопорушення проти миру і безпеки людства в 2022 році? Проаналізуйте судову практику.
11. Яких змін до цього Розділу Кримінального кодексу України вимагало ратифікація Римського статуту? У чому були складнощі?

Практичні завдання:

Завдання 1

Зробіть SWOT-аналіз змін внесених до Розділу I Особливої частини КК України з березня 2022 року. За кожною статтею окремо.

Плюси:	Переваги:
Мінуси:	Ризики:

Завдання 2

Складіть самостійно дві задачі з максимальним рівнем складності, де б дії осіб кваліфікувалися за статтями 111-1 КК України та 111-2 КК України. Розв'язок додайте.

Завдання 3

Складіть дві задачі на розуміння розмежування умисного вбивства з іншими складами кримінальних правопорушень. Розв'язок додайте.

Завдання 4

Заповніть таблицю

Критерії для відмежування	Залишення в небезпеці	Ненадання допомоги

Література [основна: 3, 16, 17, 18, 21, 27; допоміжна: 6, 7, 8, 19, 20]

МОДУЛЬ II. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Тема 5. Актуальні проблеми реалізації засад кримінального процесу

План заняття

1. Поняття та загальна характеристика засад кримінального провадження. Генеза засад кримінального провадження.
2. Процесуальна аналогія в кримінальному процесі.
3. Систематизація засад кримінального провадження: підстави, види та значення.
4. Проблемні аспекти реалізації засад кримінального провадження на різних його етапах.
5. Особливості забезпечення принципу свободи та особистої недоторканності в кримінальному провадженні.
6. Актуальні проблеми реалізації права на захист в кримінальному провадженні.
7. Проблемні питання реалізації принципу презумпції невинуватості. Рішення Європейського суду з прав людини, в яких констатовано порушення презумпції невинуватості проти України.
8. Практика Європейського суду з прав людини в контексті засад кримінального провадження.

Контрольні питання:

1. Що таке засади кримінального провадження? Як співвідноситься поняття засади та принципи кримінального провадження?
2. Що таке аналогія права та аналогія закону? Чи можливі вони в кримінальному провадженні?
3. Назвіть конституційні засади кримінального провадження?
4. Які винятки з засади публічності Вам відомі?
5. Які дії повинен вчинити слідчий суддя, суд, якщо особа заявляє про катування щодо неї?
6. Що таке істотне порушення прав людини в кримінальному провадженні?
7. За яких умов можливе проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді?
8. Щодо кого існує абсолютна заборона втручання в листування та розмови?
9. Що таке справедливий судовий розгляд в розуміння практики Європейського суду з прав людини? Як ця засада співвідноситься з українським кримінальним процесуальним законодавством?

10. Які рішення Європейського суду з прав людини проти України за ст. 6 Вам відомі? Про які порушення у них йдеться?

Практичні завдання:

Завдання 1

Заповніть таблицю

Засада кримінального провадження	Основні положення	Винятки

Завдання 2

Охарактеризуйте значення права на захист в кримінальному провадженні. Які підстави для відмови у укладенні договору про надання правової допомоги передбачені в правилах адвокатської етики.

Завдання 3

Як співвідносяться принципи неупередженості судового розгляду та незалежності судового розгляду. Для аргументації використайте практику Європейського суду з прав людини.

Завдання 4

Як Ви розумієте вислів лорда Хьюарта «Правосуддя не тільки має відбутися, воно має відбутися так, щоб кожен міг бачити: правосуддя очевидно й безумовно відбулося».

Література [основна: 1, 4, 23; допоміжна: 9, 10, 11, 15, 16]

Тема 6. Актуальні питання доказування в кримінальному провадженні: теорія та практика

План заняття

1. Поняття доказів: аналіз основних теоретико-правових підходів до їх визначення в науці кримінального права.
2. Класифікація доказів: поняття, критерії та значення.
3. Ознаки доказів. Особливості визнання доказів недопустимими. Аналіз основних підстав визнання доказів недопустимими в практичній площині.
4. До питання про структуру процесу доказування. Особливості збирання доказів у кримінальному провадженні. Оцінка доказів судом. Роль юридичної аргументації в оцінці доказів.
5. Джерела доказування в кримінальному провадженні щодо злочинів та кримінальних проступків. Аналіз законодавчих недоліків та проблем, які виникають у зв'язку з використанням процесуальних джерел доказів щодо проступків в кримінальному провадженні щодо злочинів.
6. Стандарт доказування. Практика Європейського суду з прав людини у стандартах доказування. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом». Особливості застосування стандартів доказування на практиці.
7. Доктрина «плодів отруєного дерева»: поняття, аналіз практики Європейського суду з прав людини.

Контрольні питання:

1. Що лежить в основі поняття докази? Які правові підходи до цього питання існують в доктрині кримінального процесуального права?

2. Назвіть критерії для класифікації доказів. Наведіть приклади прямих та непрямих доказів.
3. Які підстави для визнання доказів недопустимими? Який порядок визнання доказів недопустимими?
4. Які підстави для визнання протоколу огляду місця події недопустимим?
5. За яких підстав можливо визнати висновок експерта недопустимим?
6. За умови наявності яких умов існуватиме абсолютна недопустимість доказів?
7. Що таке юридична аргументація та яке її значення при оцінці доказів?
8. Що таке стандарт доказування?
9. Які стандарти доказування Вам відомі?
10. Що включає в себе стандарт доказування «поза розумним сумнівом»?
11. Опишіть доктрину «плодів отруєного дерева». В яких рішеннях Європейського суду з прав людини щодо України Ви зустрічали це поняття?

Практичні завдання:

Завдання 1

Здійсніть пошук в Єдиному державному реєстрі судових рішень, рішення, де суд визнав ті чи інші докази недопустимими. Проаналізуйте їх. Які підстави є найпоширенішими?

Завдання 2

Напишіть есе на тему «Як стандарти доказування вплинуть на якість кримінального провадження?»

Завдання 3

Запропонуйте внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України з метою законодавчого закріплення стандартів доказування.

Завдання 4

Складіть клопотання про визнання доказу недопустимим.

Література [основна: 4, 25, 26; допоміжна: 4, 5, 9, 10, 22, 25, 26, 30]

Тема 7. Проблемні питання проведення слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним законодавством України. Судовий розгляд в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції.

План заняття

1. Правовий інститут слідчих (розшукових) дій в кримінальному процесі: визначення поняття, ознак та особливостей. Система слідчих (розшукових) дій та основні вимоги до їх проведення.
2. Законність та правомірність слідчих (розшукових) дій. Особливості прокурорського нагляду під час проведення слідчих розшукових дій.
3. Застосування примусу під час проведення слідчих розшукових дій.
4. Аналіз основних слідчих помилок, допущених під час проведення слідчих (розшукових) дій.
5. Негласні слідчі (розшукові) дії: поняття, види, загальний порядок. Вимога секретності при їх проведенні. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих розшукових дій. Обґрунтованість обмеження прав людини під час проведення негласних слідчих розшукових дій.
6. Основні етапи судового розгляду в суді першої інстанції. Безпосередність судового розгляду та винятки з неї.
7. Порядок дослідження доказів під час судового розгляду та реалізація засади змагальності на цьому етапі.

8. Строки судового розгляду. Перегляд справи судом апеляційної інстанції: загальні положення, підстави, строки та проблемні аспекти. Перегляд справи судом касаційної інстанції: загальні положення, підстави, строки та проблемні аспекти.

9. Угоди про примирення та визнання винуватості: загальна характеристика, співвідношення з іншими інститутами, зокрема медіацією. Проблемні аспекти укладення угод про примирення.

Контрольні питання:

1. Що розуміють під слідчими (розшуковими) діями?
2. Які підстави для їх класифікації Вам відомі?
3. Які підстави для проведення обшуку?
4. Які види оглядів закріплені в Кримінальному процесуальному кодексі України?
5. У яких слідчих (розшукових) діях участь понятих є обов'язковою?
6. Які правила освідчування особи Вам відомі?
7. Що таке слідча помилка?
8. З якими проблемними аспектами стикаються слідчі та прокурори під час пред'явлення для впізнання?
9. Хто приймає рішення про проведення слідчих розшукових дій? Чи можна це оскаржити?
10. Які загальні правила проведення слідчих розшукових дій Вам відомі? Коли з них можна робити винятки?
11. За яких умов можливе проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді?
12. Назвіть основні засади проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
13. Опишіть принцип безпосередності дослідження доказів. Яке значення він має на етапі судового розгляду? Які винятки з нього існують?
14. Який порядок дослідження доказів на етапі судового розгляду?
15. Що таке межі судового розгляду? Які гарантії учасників при зміні меж судового розгляду?
16. Які особливості кримінального провадження щодо проступків?
17. Яка концепція суду присяжних закладена в кримінальному процесі України?
18. Які концепції суду присяжних Вам відомі?
19. Які недоліки законодавчої регламентації апеляційного оскарження судових рішень?
20. Висловіть пропозиції щодо удосконалення законодавчих норм в межах теми.
21. Які особливості касаційного перегляду судових рішень? Які проблемні питання виникають на цьому етапі?
22. Які межі розгляджу справ судом касаційної інстанції?

Практичні завдання:

Завдання 1

Складіть клопотання про допит свідка Іванова Олександра Євгеновича в порядку, передбаченому статтею 220 КПК України.

Завдання 2

Фабула: ОСОБА_1 з моменту відкритого вторгнення збройних сил російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року, публічно заперечує здійснення збройної агресії російської федерації проти України та публічно закликає до підтримки рішень та дій держави агресора.

Так, з 22.03.2022 у період часу з 17 години 00 хвилин по 18 годину 00 хвилин громадянин України ОСОБА_1 перебуваючи в дворі будинку АДРЕСА_2, під час спілкування з мешканцями вказаного будинку та незнайомими людьми, публічно заперечував здійснення збройної агресії проти

України та публічно підтримував рішення та дії держави агресора, а саме, заявляв присутнім, що російська федерація проводить спеціальну операцію на території України та дії президента російської федерації володимира путіна є правильними. Крім того, ОСОБА_1 стверджував, що напад російською федерацією є превентивною дією, так як російська сторона не мала на меті здійснювати обстріли та скидати бомби на житлові квартали та об'єкти цивільної інфраструктури України.

Таким чином, ОСОБА_1 публічно заперечував збройній агресії з боку російської федерації по відношенню до України, закликав до підтримки рішень та дій держави-агресора.

Своїми умисними діями, які виразилися у публічному запереченні громадянином України здійснення збройної агресії проти України та публічних закликах громадянином України до підтримки рішень та дій держави агресора, ОСОБА_1 вчинив кримінальний проступок, передбачений ч.1 [ст. 111-1 КК України](#).

Прокурор звернувся з клопотанням про розгляд кримінального провадження у порядку спрощеного провадження без проведення судового розгляду в судовому засіданні.

Під час досудового розслідування встановлено, що ОСОБА_1 беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорував встановлені обставини та надав згоду на розгляд обвинувального акту за його відсутності, на підставі чого прокурор надіслав до суду обвинувальний акт, в якому міститься клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні.

За фабулою складіть процесуальні документи про проведення слідчих розшукових дій, які вважаєте повинні мати місце в цій ситуації. Невідомі факти додайте самостійно.

Завдання 3

Обґрунтуйте обмеження прав людини за «триланковим тестом» під час проведення однієї з негласних слідчих розшукових дій.

Завдання 4

Справа № 541/3602/21

ВИРОК

Іменем України

06 квітня 2022 року

селище Шишаки

Шишацький районний суд Полтавської області в складі головуючого - судді Рябченка В.В., при секретарі Кирді Н.М., з участю прокурора Миргородської окружної прокуратури Полтавської області Олійник О.В., неповнолітнього обвинуваченого ОСОБА_1, захисника - адвоката Акрітова П.К. законного представника - ОСОБА_2, обвинуваченого ОСОБА_3, захисника - адвоката Долженко О.М., законного представника ОСОБА_4, інспектора ЮП Миргородського РВП ГУНП в Полтавській області Орманжі І.М., розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі засідань Шишацького районного суду Полтавської області, в селищі Шишаки Полтавської області, обвинувальний акт по кримінальному провадженню №12021170550000453 від 24.07.2021 року, за обвинуваченням:

ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця та жителя АДРЕСА_1, українця, громадянина України, освіта середня, не одруженого, учня ПТУ № 44 м. Миргорода Полтавської області, раніше не судимого -

у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 187 КК України, -

ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_2, уродженця та жителя АДРЕСА_2, українця, громадянина України, освіта середня, не одруженого, навчається в Хорольському міжрегіональному центрі

звільнених у запас військовослужбовців з метою отримання спеціальності слюсаря, раніше не судимого, -
у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 187 КК України, -

В С Т А Н О В И В:

Судом встановлено, що неповнолітній ОСОБА_1 та на той час неповнолітній ОСОБА_3, 23 липня 2021 року, з метою реалізації спільного раптово виниклого корисливого умислу, прибули на територію залізничного вокзалу станції «Ромодан» Полтавської дирекції Південної залізниці, що розташована в смт. Ромодан Миргородського району Полтавської області по вулиці Незалежності, 11, та близько 22 годин 30 хвилин зайшли до туалету, розташованого на території вокзалу станції «Ромодан», де виявили потерпілого ОСОБА_5, ІНФОРМАЦІЯ_3. Обравши останнього як об'єкт для здійснення нападу, ОСОБА_3 та ОСОБА_1, діючи за попередньою змовою групою осіб, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачаючи суспільно небезпечні наслідки та бажаючи їх настання, здійснили напад на потерпілого ОСОБА_5 з метою заволодіння його майном, застосовуючи до нього насильство, яке є небезпечним для життя та здоров'я.

Так, для подолання ймовірного фізичного опору з боку потерпілого ОСОБА_5, ОСОБА_3 та ОСОБА_1, діючи раптово, накинулися на потерпілого та без будь-яких пояснень почали наносити йому почергово удари руками, зжатыми в кулак, по обличчю та тулубу, а також удари по нижніх кінцівках, загальною кількістю не менше двадцяти. В результаті вказаних протиправних дій обвинувачених, потерпілому ОСОБА_5, згідно висновку судово - медичної експертизи № 389 від 18.08.2021 року, були спричинені тілесні ушкодження у вигляді закритої черепно - мозкової травми, струсу головного мозку, пара орбітальних гематом, рубця, що розташований біля зовнішнього краю лівої брови та утворився на місці брившої рани, які у своїй сукупності по ступеню тяжкості відносяться до легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я.

Після застосування до потерпілого ОСОБА_5 насильства, яке є небезпечним для життя та здоров'я, ОСОБА_3 та ОСОБА_1 почали вимагати у потерпілого грошові кошти, які він мав при собі, але отримавши відповідь про відсутність таких грошових коштів, обвинувачені наказали ОСОБА_5 зняти піджак, після чого обшукали його і виявили у внутрішніх кишенях піджака два гаманці, один з яких був порожній, а в іншому знаходилися грошові кошти в сумі 775,00 гривень, які обвинувачені привласнили і з викраденим майном потерпілого зникли з місця скоєння злочину.

У подальшому, ОСОБА_3 та ОСОБА_1, відійшовши на безпечну віддаль від місця вчинення злочину, перевірили вміст гаманців та забрали звідти грошові кошти в сумі 775,00 гривень, які поділили між собою і використали на власний розсуд, а пусті гаманці потерпілого викинули із мосту на залізничні колії вокзалу, чим спричинили потерпілому ОСОБА_5 матеріальні збитки на суму 775,00 гривень.

Допитаний в судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_1 свою вину у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 187 КК України визнав повністю та суду пояснив, що він 23 липня 2021 року, близько 22-00 годин, в туалеті залізничного вокзалу станції «Ромодан», за попередньою змовою з ОСОБА_3, здійснили напад на потерпілого ОСОБА_5 з метою заволодіння його грошовими коштами, при цьому спричинили йому спочатку тілесні ушкодження, а потім з піджака забрали два гаманці, один з яких був пустий а в іншому були грошові кошти в сумі 775 гривень, які частково використали на придбання продуктів харчування, остачу вилучили працівники поліції, а пусті гаманці викинули з мосту на залізничну колію вокзалу, з кількістю викрадених грошових коштів погодився, у вчиненому щиро розкався та просив суд суворо не карати і не позбавляти волі..

Допитаний в судовому засіданні неповнолітній обвинувачений ОСОБА_3, свою вину у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 187 КК України визнав повністю, щиро розкався, просив суд суворо не карати та не позбавляти волі, надав суду свідчення, які по своїй суті та змісту є аналогічними свідченням обвинуваченого ОСОБА_1.

Потерпілий ОСОБА_5 в судові засідання не з'явився, звернувся до суду з заявою в якій просив суд розглянути справу за його відсутності, суду повідомив, що обвинувачені ОСОБА_3 і ОСОБА_1 повністю відшкодували йому матеріальні збитки та моральну шкоду, попросили пробачення і він їх вибачив, просив суд їх суворо не карати.

Оскільки обвинувачені ОСОБА_3 та ОСОБА_1 свою вину у вчиненні даного кримінального правопорушення визнали повністю та заявили, що сумнівів у достовірності доказів по справі у них не має, суд після роз'яснень їм та стороні обвинувачення положень і наслідків ч. 3 ст. 349 КПК України, відповідно до яких кожен з них буде позбавлений права оскаржувати в

апеляційному порядку ті фактичні обставини справи, докази стосовно яких не досліджувалися, визнав за можливе обмежити судове слідство по справі допитом обвинувачених, законних представників та дослідженням матеріалів справи, які характеризують особу обвинувачених та матеріалів щодо речових доказів по справі.

З огляду на наведене, суд кваліфікує дії обвинувачених ОСОБА_3 та ОСОБА_1 за ч. 2 ст. 187 КК України як умисні та протиправні дії, що виразилися у нападі з метою заволодіння чужим майном, поєднаному із насильством, небезпечним для життя та здоров'я особи, що зазнала нападу (розбій), вчиненому за попередньою змовою групою осіб.

Обставинами, що пом'якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_3, згідно ст. 66 КК України, суд визнає шире каяття, активне сприяння розкриттю злочину, добровільне відшкодування завданого збитку та вчинення злочину, будучи на момент його вчинення неповнолітнім

Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого ОСОБА_3, згідно ст. 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо особи похилого віку з інвалідністю.

Обставинами, що пом'якшують покарання неповнолітнього обвинуваченого ОСОБА_1, згідно ст. 66 КК України, суд визнає шире каяття, активне сприяння розкриттю злочину, добровільне відшкодування завданого збитку та вчинення злочину неповнолітнім..

Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого ОСОБА_1, згідно ст. 67 КК України, суд визнає вчинення кримінального правопорушення щодо особи похилого віку з інвалідністю.

Згідно довідок КНП « Миргородська лікарня інтенсивного лікування» № 47, ОСОБА_1 на обліку у лікаря - нарколога та лікаря -психіатра не перебуває, за місцем проживання та навчання характеризується позитивно, раніше не судимий (а.с.93-108).

Згідно довідки КНП « Миргородська лікарня інтенсивного лікування» № 48, ОСОБА_3 на обліку у лікаря - нарколога та лікаря -психіатра не перебуває, за місцем проживання характеризується позитивно, раніше не судимий (а.с.109-121).

Вирішуючи питання про призначення покарання обвинуваченим ОСОБА_3 та ОСОБА_1, суд врахує тяжкість вчиненого ними кримінального правопорушення, яке відповідно до ст. 12 КК України класифікуються як тяжкий злочин, дані про особу винних, а також наявність кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, знаходить підстави для застосування до них положень ст. 69 КК України, та вважає за доцільне призначити кожному з них покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції ч.2 ст. 187 КК України.

З урахуванням ряду обставин, які пом'якшують покарання, даних про особу обвинувачених, які позитивно характеризується за місцем проживання, на обліку у лікаря психіатра та лікаря нарколога не перебувають, їх вкрай осудливе ставлення до вчиненого, враховує думку потерпілого, який повідомив, що обвинувачені ОСОБА_3 і ОСОБА_1 повністю відшкодували йому матеріальні збитки та моральну шкоду, попросили пробачення і він їх вибачив, просив суд їх суворо не карати, суд приходять до висновку, що виправлення ОСОБА_3 та неповнолітнього ОСОБА_1 можливе й без ізоляції від суспільства, а досягне своєї мети при звільненні від відбування покарання з випробуванням у відповідності з вимогами статей 75 і 76 КК України, якщо вони протягом іспитового строку не вчинять нового злочину та виконають покладені на них обов'язки, що буде необхідним і достатнім для їх виправлення та попередження вчиненню нових кримінальних правопорушень.

Цивільний позов потерпілим ОСОБА_5 до обвинувачених ОСОБА_3 та ОСОБА_1 не заявлявся у зв'язку з добровільним відшкодуванням матеріальних збитків та моральної шкоди, процесуальні витрати відсутні, а питання щодо речових доказів суд вирішує відповідно до вимог ст.100 КПК України.

Керуючись ст.ст. 49, 75,76, КК України, ст.ст.100, 349, 366-371,373- 376,395 КПК України, суд,

З А С У Д И В :

ОСОБА_3 - визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України, та призначити йому покарання у виді трьох років позбавлення волі.

Неповнолітнього ОСОБА_1 - визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України, та призначити йому покарання у виді трьох років позбавлення волі.

Долю речових доказів вирішити в наступному порядку:

- грошові кошти, передані на зберігання потерпілому ОСОБА_5, залишити у його власності:

- футболку чорного кольору та штани сірого кольору - повернути їх власнику, ОСОБА_1 .
- кофту сірого кольору - повернути її власнику ОСОБА_3 .

Вирок може бути оскаржений до Полтавського апеляційного суду протягом тридцяти днів з дня його проголошення через Шишацький районний суд Полтавської області.

Копію вироку вручити негайно після його проголошення обвинуваченим, законним представникам та прокурору.

Учасники судового провадження мають право отримати в суді копію вироку.

Головуючий, суддя
Рябченко

В.В.

Ознайомтесь з вироком суду. Напишіть апеляційну скаргу на основі даних у рішенні.

Література [основна: 4, 19, 20; допоміжна: 3, 9, 10, 11, 17]

3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Кримінальне право і процес: доктринальні та практичні проблеми» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми написання доповідей;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності здобувачів освіти у сесію.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання передбачають написання доповіді за актуальними темами з кримінального права та процесу. Структура доповіді повинна включати вступ, аналіз наукових досліджень та публікацій, основний текст, висновки та список використаних джерел. Обсяг доповіді до 5 сторінок формату А4. Шрифт: пункт 14, Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля: ліве, верхнє, нижнє, – 20 мм, праве –10 мм. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [2, с. 85]).

За темою доповіді повинна бути оформлена презентація, яка відображає основні тези доповіді.

Перелік тем для доповідей:

1. Роль та значення кримінально-правової доктрини.
2. Особливості кримінально-правової доктрини США: поняття, обґрунтування, відмінності та спільні риси з українською кримінально-правовою доктриною.
3. Місце доктрини в системі джерел кримінального права.
4. Класична школа кримінального права: загальна характеристика та її значення.
5. Nullum crimen sine lege в практиці Європейського суду з прав людини.
6. Lex prospicit, non respicit як принцип кримінального права та його відображення в кримінальному законодавстві України.
7. Право на надію: зарубіжний досвід та перспективи для України.
8. Кримінально-правова політика: мета та завдання.
9. Декриміналізація та криміналізація діянь.
10. Суб'єктивне та об'єктивне ставлення у вину.

11. Емоційні стани особи та їх вплив на кваліфікацію кримінальних правопорушень.
12. Криміналізація клонування: проблемні аспекти.
13. Евтаназія: кримінально-правові аспекти.
14. Аналогія права та аналогія закону в кримінальному процесуальному праві.
15. Значення практики Європейського суду з прав людини серед джерел кримінального процесуального права.
16. Актуальні питання проведення судових експертиз в кримінальному провадженні.
17. Особливості показань з чужих слів як джерела доказів в кримінальному провадженні.
18. Розсуд у кримінальному процесі
19. Принцип змагальності в кримінальному процесі: значення та проблемні аспекти.
20. Принцип диспозитивності в кримінальному процесі: значення та проблемні аспекти.
21. Слідча помилка: поняття, види, способи виправлення.
22. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» в практиці Європейського суду з прав людини.
23. Доктрина «плодів отруєного дерева» в практиці Європейського суду з прав людини та винятки з неї.
24. Учасники обшуку та їх процесуальні повноваження
25. Провокація злочину.
26. Встановлення порядку дослідження доказів: проблемні питання.
27. Особливості допиту експерта в суді.
28. Заключна (захисна) промова та її структура.
29. Участь адвоката в апеляційному суді.
30. Юридична аргументація в кримінальних процесуальних документах.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована література:

Основна:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами станом. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Про амністію: Закон України від 05.07.2001 № 2593-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2593-14#Text>
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
8. Про оперативно-розшукову діяльність від 18.02.1992 № 2135-XII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

9. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18/page>
10. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1697-18>
11. Про Бюро економічної безпеки України від 28.01.2021 № 1150-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
12. Про положення про порядок здійснення помилування: Указ Президента України від 21 квітня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015#Text>
13. Про затвердження Порядку подання до Офісу Президента України матеріалів за клопотаннями про помилування засуджених та виконання указів Президента України про помилування: Наказ Міністерства юстиції України від 26.05.2021 № 1848/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0700-21#Text>
14. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного суду України від 24.10.2003 року № 7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text>
15. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного суду України від 23.12.2005 року № 12. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text>
16. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я: Постанова Пленуму Верховного суду України від 07.02.2003 № 2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>
17. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>
18. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : Затверджені наказом № 6 Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95>
19. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
20. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: Наказ Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 року № 298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>
21. Рішення Конституційного Суду України № 1-р/2019 від 26 лютого 2019 року щодо визнання неконституційною статті 368-2 («Незаконне збагачення») Кримінального кодексу України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#n68>
22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Крупка Дмитра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81, частини першої статті 82 Кримінального кодексу України, Костіна Володимира Володимировича, Мельниченка Олександра Степановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 82 Кримінального кодексу України та за конституційною скаргою Гогіна Віктора Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81 Кримінального кодексу України (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі) від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-21#Text>
23. Справа «Довженко проти України» (заява № 36650/03): Рішення Європейського суду з прав людини у справі від 12.01.2012. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_845

24. Справа «Петухов проти України (№ 2)» (Заява № 41216/13) від 12 березня 2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d98#Tex
25. Справа «Шагін проти України» (заява № 20437/05): Рішення Європейського суду з прав людини від 10.12.2009 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_612
26. Справа «Драгош Іоан Русу проти Румунії» (Заява № 22767/08): рішення Європейського суду з прав людини від 31.10.2017. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/rishennya-yespl-u-spravi-dragosh-ioan-rusuprotirumuni%D1%97-vid-31-10-2017-povnij-tekst-rishennya/>
27. Проект Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>

Допоміжна література

1. Антонюк Н. О. Диференціація кримінальної відповідальності у правовому інституті звільнення від кримінальної відповідальності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70). Ч. 3. С. 16–21.
2. Буняк В. С. Європейська конвенція з прав людини та кримінальне право: науково-практичний посібник / відп. ред. В. С. Ковальський. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 156 с.
3. Застосування примусу під час провадження слідчих дій / видання друге, перероблене і доповнене : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Благодир А. А. та ін. Львів : ФОП Піча С.В., «Новий Світ – 2000», 2019. 174 с.
4. Ковальчук С. О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 618 с.
5. Крет Г. Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові та практичні основи. 12.00.09. Одеса 2020. 47 с.
6. Кримінальне право (Особлива частина) : методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни / Шевчук А. В., Боднарук О. М. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 71 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 455 с.
8. Кримінальне право України: навч. посіб. для підготовки до ЗНО (ЄФВВ) для вступу на магістратуру / І. М. Сопілко, С. Я. Лихова, Т. Д. Лисько. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 456 с.
9. Кримінальний процес: альбом схем (загальна та особлива частини) навч. посібн. 2-ге видання. Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.П.Письменний та ін. К. : Центр учбової літератури, 2016. 406 с.
10. Кримінальний процес : навч. посіб. для підгот. до іспиту: О. В. Капліна, М. О. Карпенко, В. І. Маринів та ін. Харків : Право, 2019. 298 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 /О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. 768 с.
12. Кримінальний процес : навч. посібник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша та ін.; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2020. 582 с.
13. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів : ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.
14. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Х. : Одісей, 2013. 1104 с.

15. Кудрявцев О. В, Адвокат у кримінальному процесі. Практичні поради : посібник / 2-ге вид., виправл. та доповн. Київ : Норма права, 2022. 382 с.
16. Лапкін А. В. Прокурор як менеджер досудового розслідування. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1. С. 197–202.
17. Лобойко Л. М., Банчук О. А. Кримінальний процес : навчальний посібник. К. : Ваіте, 2014. 280 с.
18. Манукян В. І. Страсбурзьке право. Страсбурзький суд з прав людини. *Право, практика, коментар* / В. І. Манукян; пер. з рос. О. М. Уліщенко. Харків : Право, 2019. 560 с.
19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України Станом на 18 січня 2022 року / За заг. ред. Копотуна І. М. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2022. 932 с.
20. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу / за ред. С. В. Ківалова та С. І. Кравченка. Одеса : Фенікс, 2020. 924 с.
21. Олійник О. С. Принципи кримінального права: поняття, система та значення : монографія. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права. 2020. 544 с.
22. Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016. 226 с.
23. Пархоменко Н. М. Правова доктрина як матриця якісного права. *Правова держава*. 2020. Випуск 31. С. 54–62.
24. Поттешер Фредерик. Вилатні судові процеси. Київ : Вид. «Центр учбової літератури», 2022. 316 с.
25. Слюсарчук Х. Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні. 12.00.09. Львів, 2017. 28 с.
26. Степаненко А. С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09, Одеса, 2017. 20 с.
27. Тertiшник В. М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 19-те, доповн. і перероб. Київ: Алтера, 2022. 1128 с.
28. Фаринник В. І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика : монографія. К. : Алерта, 2017. 548 с.
29. Фріс П. Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021 389 с.
30. Яновська О. Г. Доктрина заборони використання «плодів отруйного дерева» та винятки з неї: судова практика Великої Палати Верховного Суду в кримінальних провадженнях. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/186447-doktrina-zaboroni-vikoristannya-plodiv-otruynogo-dereva-ta-vinyatki-z-neyi-sudova-praktika-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-v-kriminalnikh-provadhennyakh>

Інформаційні ресурси

1. Сайт Європейського суду з прав людини: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
2. Сайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/>
3. Сайт Верховного Суду: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
4. Сайт Верховної ради України: <https://rada.gov.ua/>
5. Сайт Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua>